НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»	**Силабус навчальної дисципліни** **«Психологічні моделі та методики управління людським фактором в авіації»** **(Psychological models and methods of human factor management in aviation)** Освітньо-наукова програма: Психологія Спеціальність: С4 Психологія Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Статус дисципліни	Навчальна дисципліна вибіркового компонента вибору фахового переліку
Курс	1 (перший)
Семестр	2 (другий)
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/години	4 кредити / 120 год
Мова викладання	Українська
Що буде вивчатися (предмет вивчення)	**Предметом вивчення** є психологічні моделі, концепції та методики управління людським фактором в авіаційній галузі. У межах дисципліни розглядаються психологічні аспекти діяльності авіаційного персоналу, закономірності прийняття рішень в умовах ризику та невизначеності, вплив людського фактора на безпеку польотів, сучасні моделі аналізу помилок людини, методи оцінювання професійної надійності та психологічної готовності авіаційних фахівців. Особлива увага приділяється міжнародним підходам до управління людським фактором, CRM-технологіям (Crew Resource Management), психологічному супроводу персоналу та методикам підвищення культури безпеки в авіації.
Чому це цікаво/треба вивчати (мета)	**Метою** дисципліни є формування у здобувачів системного розуміння психологічних механізмів людського фактора в авіації та оволодіння сучасними методиками його дослідження, оцінювання й управління. Вивчення дисципліни дозволяє: – зрозуміти психологічні причини помилок авіаційного персоналу; – опанувати міжнародні моделі аналізу людського фактора; – ознайомитися з практикою забезпечення безпеки польотів через управління людськими ресурсами; – набути навичок психологічного аналізу професійної діяльності в екстремальних умовах; – використовувати сучасні методики оцінювання професійної надійності та готовності персоналу; – розробляти рекомендації щодо мінімізації ризиків, пов'язаних із людським фактором. Дисципліна є важливою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців з авіаційної психології, оскільки дозволяє інтегрувати психологічні знання в систему забезпечення безпеки авіаційної діяльності.

Чому можна навчитися (результати навчання)	Надавати первинну психологічну підтримку та допомогу людям, що опинилися в скрутних життєвих обставинах. РН3. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формулювати і перевіряти гіпотези, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження. РН4. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з психології та дотичних міждисциплінарних напрямів із дотриманням норм професійної і академічної етики. РН5. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, статистичні методи аналізу даних, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи, розробляти інноваційні дослідницькі методики у сфері психології, перевіряти їх ефективність. РН9. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, готувати результати досліджень у вигляді наукових публікацій. РН11. Оперувати знаннями глибинної психології, використовуючи практичні знання та сучасні психотерапевтичні методи для вирішення проблем особистості в складних політичних, економічних та екстремальних умовах діяльності. РН13. Реалізувати практику надання психологічної допомоги в галузі авіаційної психології на основі сучасних та нових підходів, здійснювати адаптацію інноваційних методик.
Як можна користуватися набутими знаннями і уміннями (компетентності)	ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати значущі комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері психології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. ЗК2. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). СК3. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проєкти в сфері психології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство та відповідальність під час їх реалізації; забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності. СК6. Здатність застосовувати нові технології та інструменти, сучасні цифрові технології, бази даних та інші ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та викладацькій діяльності. СК7. Уміння толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного / цифрового суспільства. СК8. Здатність аналізувати сучасні тенденції застосування інновацій та здійснення наукових досліджень в галузі екстремальної психології СК9. Здатність розробляти нові підходи та адаптувати інноваційні практики надання допомоги особистості в галузі авіаційної психології.

Навчальна логістика	**Зміст дисципліни:** 1. Людський фактор як міждисциплінарна проблема. 2. Міжнародні моделі управління людським фактором. 3. Концепція SHELL та її застосування в аналізі професійної діяльності. 4. Психологічні особливості прийняття рішень в невизначених ситуаціях. 5. Психологічні методики оцінювання професійної придатності та надійності персоналу. 6. Культура безпеки та організаційні чинники людського фактора. 7. Психологічний супровід авіаційного персоналу. 8. Інноваційні методи дослідження та управління людським фактором. **Види занять:** лекційні, практичні, тренінгові заняття. **Методи навчання:** пояснювально-ілюстративні, творчо-пошукові, лекційні, інтерактивні методи (вправи, дискусії, рефлексії, аналіз реальних особливостей та ситуацій) проблемні лекції, кейс-аналіз авіаційних подій, групові дискусії, моделювання професійних ситуацій, аналіз звітів ІСАО. **Форми навчання:** очна, заочна
Пререквізити	Смисл життя як психологічний феномен. Психологія розвитку критичного мислення.
Пореквізити	-
Інформаційне забезпечення	Аргунов Г.Ф. Сучасні вимоги та методи підтриманні професійної придатності авіаційних фахівців. Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі неперервної освіти:збірник матеріалів X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (11 грудня 2025 року, м. Біла Церква). Біла Церква – Ломжа: Видавництво MANS w Łomży, 2026. С. 64-68. Гірняк К. Психологічні засади управління персоналом підприємства. 2024. 10.32718/monohraf.2024.7. Короп С., Медведєв В. психофізіологічні особливості операційно-інструментальної діяльності оператора безпілотного авіаційного комплексу мультироторного типу (і класу). *Повітряна міць України*, 2024. № 2.7. С. 73-79. Кравчук, В. В. Людський фактор. Концепція контролю факторів загроз та помилок (КЗП). Кропивницький : УДЛА, 2025. 56 с. Кравчук, В. В. Людський фактор. Управління командними ресурсами Team Resource Management (TRM): текст лекцій. Кропивницький : ЛА НАУ, 2024. 35 с. Стельмах О.В. Основи психокорекції : конспект лекцій. Львів : ЛДУ БЖД, 2022. 120 с. Яковенко В. Г., Громова О. В. Вплив соціально-психологічних чинників на управління людськими ресурсами в умовах кризових явищ. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2024. № 85. С. 125-135.
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія12.212, проектор, екран, психологічний інструментарій для практичної роботи.
Семестровий контроль, екзаменаційна методика	Диф. залік в формі творчих завдань
Кафедра	авіаційної психології та управління людським фактором
Факультет	наук про здоров'я

Викладач(і) 	**Яковицька Лада Савеліївна** **Посада:** в.о. завкафедри **Вчений ступінь:** доктор психологічних наук **Звання:** професор **Профайл викладача:** **Профіль Google Scholar:** https://scholar.google.com/citations?hl=uk&view_op=list_works&gmla=AIqSsVvE_dTSKxJmtj9Av6eLKD3XnOZdr0Kk5MMIgXUV4GXykBH_1AgSkKMS_f_rlQbTAcuFxCRLIVieWFG3Z59L05DW8WcY5yjA20dEIDYrHV5POzuyEy8O&user=FDkgxG4AAAAJ **Профіль ORCID:** https://orcid.org/0000-0002-6858-7704 **Профіль *SCOPUS*** https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216356033 **Профіль WoS:** https://www.webofscience.com/wos/author/record/MFJ-2317-2025 **Профіль на сайті НТБ КАІ:** http://www.lib.nau.edu.ua/naukpraci/teacher.php?id=%20%20%20%20%2012087 **Профіль у репозитарії КАІ (повний перелік праць):** https://er.nau.edu.ua/simple-search?query=%D0%AF%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%86%D1%8C% D0%BA%D0%B0 **E-mail:** lada.yakovytska@npp.kai.edu.ua Робоче місце: 12.208 каб.
Оригінальність навчальної дисципліни	Авторський курс, викладання українською мовою.
Лінк на дисципліну	Після формування групи слухачів створюється кабінет в Google Classroom з необхідними матеріалами для навчання
Максимальна кількість слухачів	50